

Jacek Kubicki
Szefostwo Służby Czołgowo-Samochodowej IWsp SZ
Dariusz Woźniak
17. Wojskowy Oddział Gospodarczy

PRZECHOWYWANIE I OBSŁUGIWANIE SPRZĘTU WOJSKOWEGO – WYBRANE ASPEKTY

Wstęp

Organizacja eksploatacji techniki wojskowej [2] wymaga realizacji szeregu przedsięwzięć decyzyjno-technicznych, dotyczących m.in. podziału sprzętu wojskowego SpW na grupy eksploatacyjne, w tym grupę przechowywania krótkookresowego i długookresowego. W każdej grupie należy wykonywać określone przez producenta lub przez normy obowiązujące w wojsku obsługiwanie i przeglądy [9, 13, 15]. Dla grupy sprzętu w przechowywaniu są one nieco inne niż dla grupy eksploatacyjnej, gdyż SpW w tej grupie [6] musi być zabezpieczone przed korozją, starzeniem itp. procesami wynikającymi z upływu czasu, a to m.in. wymaga wykonania określonej konserwacji, szeregu działań związanych z rotacją ogumienia, akumulatorów, olejów i płynów eksploatacyjnych [3] i innych. Powstrzymanie tego typu procesów i utrzymanie SpW w pełnej sprawności technicznej jest głównym celem przechowywania.

Niniejszy artykuł przedstawia zarys tematu i akcentuje najbardziej istotne problemy z tym związane.

Organizacja przechowywania sprzętu wojskowego

Organizacja właściwego przechowywania SpW [5, 6, 17] stanowiącego bazę do mobilizacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (SZ RP) jest ważnym problemem związanym z eksploatacją techniki wojskowej. W zależności od sposobu użytkowania SpW dzieli się na następujące grupy:

- w użytkowaniu – E,
- w przechowywaniu – K.

SpW zakwalifikowany do grupy E stanowi użytek bieżący (UB) przeznaczony do zabezpieczenia zadań szkoleniowych i gospodarczych jednostki wojskowej. Natomiast SpW przydzielony do grupy K stanowi sprzęt zapasu wojennego (ZW) i pozostały sprzęt grupy E, którego nie planuje się użytkować w okresie powyżej 30 dni oraz SpW nie zaliczony na pokrycie należności etatowych i tabelarycznych. Stąd w zależności od przewidywanego okresu wyłączenia SpW z użytkowania, w SZ RP stosuje się następujące rodzaje przechowywania [1], co przedstawia rysunek 1:

- przechowywanie krótkookresowe – PK,
- przechowywanie długookresowe – PD.

<i>PODZIAŁ SPRZĘTU WOJSKOWEGO W ZALEŻNOŚCI OD SPOSOBU UŻYTKOWANIA</i>				
<i>w użytkowaniu (E)</i>	<i>w przechowywaniu (K)</i>			
użytek bieżący (UB) – zabezpieczenie zadań szkoleniowych i gospodarczych	sprzęt zapasu wojennego (ZW) i pozostały sprzęt, którego nie planuje się użytkować w okresie powyżej 30 dni oraz sprzęt nie zaliczony na pokrycie należności etatowych i tabelarycznych JW			
	<i>PODZIAŁ SPRZĘTU WOJSKOWEGO W ZALEŻNOŚCI OD OKRESU WYŁĄCZENIA Z UŻYTKOWANIA</i>			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>przechowywanie krótkookresowe (PK)</th> <th>przechowywanie długookresowe (PD)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>powyżej 30 dni do 12 miesięcy oraz sprzęt stanowiący nadwyżkę w stosunku do należności etatowej, tabelarycznej i ponadetatowy</td> <td>powyżej 12 miesięcy – sprzęt ZW</td> </tr> </tbody> </table>	przechowywanie krótkookresowe (PK)	przechowywanie długookresowe (PD)	powyżej 30 dni do 12 miesięcy oraz sprzęt stanowiący nadwyżkę w stosunku do należności etatowej, tabelarycznej i ponadetatowy
przechowywanie krótkookresowe (PK)	przechowywanie długookresowe (PD)			
powyżej 30 dni do 12 miesięcy oraz sprzęt stanowiący nadwyżkę w stosunku do należności etatowej, tabelarycznej i ponadetatowy	powyżej 12 miesięcy – sprzęt ZW			
Zakwalifikowanie do odpowiedniej grupy ogłasza się w rozkazie dziennym JW. W terminie do 31 grudnia na rok następny				

Rys. 1. Podział sprzętu w zależności od sposobu użytkowania

Zakłada się, iż przechowywaniu krótkookresowemu podlega SpW, którego okres wyłączenia z użytkowania zawiera się w okresie powyżej 30 dni do 12 miesięcy, sprzęt w jednostce wojskowej stanowiący nadwyżkę w stosunku do należności etatowej, tabelarycznej lub naliczeniowej oraz sprzęt ponadetatowy. Ponadto konserwacji krótkookresowej podlega SpW [6] wyposażony w układy hydrauliczne wymagające cyklicznego uruchamiania oraz podlegające dozorowi technicznemu i obsłudze metrologicznej.

Natomiast przechowywanie długookresowe obejmuje SpW ZW oraz SpW, którego okres wyłączenia z użytkowania przekracza okres jednego roku.

Przyjmuje się, że zakwalifikowanie SpW odpowiednio do grupy przechowywania krótkookresowego lub przechowywania długookresowego ogłasza się w rozkazie dziennym jednostki wojskowej w terminie do 31 grudnia na rok następny i potwierdza wpisem w indywidualnej dokumentacji eksploatacyjnej. Stosowny

wyciąg z rozkazu dowódcy przekazuje się do właściwego terytorialnie Wojskowego Oddziału Gospodarczego (WOG).

Należy zauważyć, że w każdym przypadku zachodzących zmian etatowych i istotnych zmian zasadniczych zadań jednostki wojskowej lub przydzielonych limitów eksploatacyjnych, właściwej kwalifikacji sprzętu do PK czy PD dokonuje się po zaistnieniu wskazanych przyczyn. Wskazane jest, aby SpW stanowiący zapas wojenny (ZW) przechowywany był w oddzielnych pomieszczeniach magazynowych lub na wyznaczonych placach (wiatach). Dopuszcza się wspólne przechowywanie SpW UB, PK i PD pod warunkiem zachowania rozdzielenia i oznakowania poszczególnych grup SpW. Jednak SpW w zależności od zakwalifikowania do określonej grupy eksploatacyjnej powinien być magazynowany w oddzielnych sektorach. Istotnym zagadnieniem jest, iż bez względu na miejsce przechowywania, SpW ustawia się z zachowaniem przejść do przeglądu, przejść roboczych, przepisów ppoż. i bhp, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony miejsca magazynowania. O wykorzystaniu przestrzeni magazynowej i placów składowania decydują względy ochrony ppoż. i możliwość sprawnej ewakuacji.

Wytypowany SpW, który podlega przechowywaniu PK i PD, poddaje się stosownym zabiegom konserwacyjnym właściwym do typu sprzętu, warunków i czasookresu przechowywania. Natomiast fakt wykonania zabiegów konserwacyjnych odpowiednio do grupy przechowywania SpW sprawdza komisja powołana rozkazem dowódcy jednostki wojskowej. Należy mieć na uwadze, że SpW znajdujący się w przechowywaniu może być użyty do celów szkoleniowych i innych wynikających z zadań realizowanych przez jednostkę wojskową przed upływem zaplanowanego okresu przechowywania. W tym zakresie SpW zakwalifikowany do grupy przechowywania krótkookresowego może być zwolniony z przechowywania na podstawie rozkazu dziennego dowódcy jednostki wojskowej. Wyciąg z rozkazu przesyła się do właściwego WOG. Zaś sprzęt zakwalifikowany do grupy przechowywania długookresowego może być zwolniony z przechowywania na czas określony w celu umożliwienia szkolenia i ćwiczeń mobilizacyjnych z powołaniem żołnierzy rezerwy lub realizacji przedsięwzięć związanych ze zwalczaniem klęsk żywiołowych czy usuwaniem ich skutków. Tego rodzaju zwolnienie realizowane jest zgodnie z obowiązującą instrukcją mobilizacyjną.

Ważnym zagadnieniem jest, aby po upływie czasu zwolnienia z przechowywania SpW poddać zabiegom konserwacyjnym odpowiednim do grupy przechowywania, w terminie 30 dni od chwili zakończenia użytkowania.

Od przyjętych powyżej zasad są odstępstwa, a dotyczą SpW zakwalifikowanego do grupy przechowywania długookresowego, który jest zwalniany z tego przechowywania bez konieczności uzyskiwania zgody przełożonych na czas wykonania planowych zabiegów odnawiających cykl konserwacji oraz w celu wykonania planowych czynności obsługowych wynikających z przepisów eksploatacyjnych, w tym

również na czas skierowania sprzętu do naprawy. Fakt ten ogłoszony jest w rozkazie dziennym dowódcy jednostki wojskowej, a wyciąg z rozkazu przesyła się do właściwego WOG.

Należy zauważyć, że wszystkie zdarzenia eksploatacyjne związane z eksploatacją i konserwacją SpW kwalifikowanego do odpowiednich grup przechowywania winny być odnotowane w *Planie eksploatacji i ewidencji pracy SpW w ... na ... rok* oraz *Planie obsługiwać technicznych SpW w ... na ... rok* i odpowiednich wyciągach.

Każdorazowo wycofany z eksploatacji SpW, który stanowi należność etatową czasu „P”, uzupełnia się sprzętem nadwyżkowym i ponadetatowym zakwalifikowanym do grupy przechowywania krótkookresowego, a w następnej kolejności SpW z grupy sprzętu znajdującego się w przechowywaniu długookresowym. W takim przypadku z grupy PD typuje się sprzęt według kolejności kryteriów, czyli najmniejszego zapasu rezerwy technicznej i posiadającego największą liczbę wykonanych napraw.

Obsługiwanie sprzętu wojskowego w przechowywaniu

Obsługiwaniem należy objąć 100% SpW i TSM będącego w przechowywaniu [6], w tym występującego masowo np. broń strzelecka, sprzęt optyczny, informatyczny, indywidualne środki ochrony przed skażeniami itp. nie ujętego w *Planie eksploatacji...* Przyjęte zostało, iż za realizację czynności obsługiowania odpowiada dowódca jednostki wojskowej odpowiedzialnej za przechowywanie, zgodnie z opracowanym *Planem obsługiwać technicznych SpW w ... na ... rok*. Zakłada się, że obsługiwanie SpW i TSM w przechowywaniu obejmuje realizację czynności związanych z obsługiwaniem przed przechowywaniem, obsługiwaniem i przeglądami w czasie przechowywania oraz obsługiwaniem po przechowywaniu. Istotne jest, iż czynności wchodzące w zakres poszczególnych obsługiwań określa się w *Ramowej karcie zakresu czynności wykonania zabiegu konserwacyjnego (Obsługiwanie Techniczne)*, zwanej dalej kartą technologiczną [9], opracowywanej w zależności od przyjętej metody przechowywania i oddzielnie dla każdej grupy sprzętu. Dla przypomnienia, karta technologiczna powinna zawierać między innymi:

- nazwę, oznaczenie części zespołu, wyrobu,
- wykaz wszystkich operacji należących do procesu w kolejności ich wykonywania,
- normy czasowe,
- zestawienie zużycia materiałów,
- informacje uzupełniające.

Wspomnieć należy, że za opracowanie kart technologicznych odpowiada dowódca jednostki wojskowej odpowiedzialnej za przechowywanie SpW. Po jej opracowaniu w jednostce wojskowej należy przedstawić ją do akceptacji szefowi logistyki WOG. Natomiast faktyczną realizację czynności obsługi potwierdza się w indywidualnej dokumentacji eksploatacyjnej i w dokumentacji magazynowej. Odpowiednio do zakresu realizowanych czynności w przypadku potrzeby dokonania rozchodu wykorzystanych TŚM i materiałów konserwacyjnych czynności obsługi lub przeglądu, potwierdza się w Karcie Usługi Technicznej (KUT).

Zakres obsługi przed przechowywaniem, w zależności od zastosowanej metody przechowywania oraz typu sprzętu, obejmuje [6, 9, 15]:

- przygotowanie miejsca magazynowania (przechowywania),
- wprowadzenie sprzętu na miejsce magazynowania,
- weryfikację przygotowania sprzętu do magazynowania poprzez sprawdzenie poszczególnych zespołów i podzespołów odpowiednio do czynności przeglądu bez sprawdzenia działania (PBS),
- zdjęcie osprzętu i wyposażenia oraz ewentualne wykonanie na nich dodatkowych zabiegów konserwacyjnych,
- wykonywanie zabiegów konserwacyjnych, które nie mogły być wykonane podczas obsługi technicznego sprzętu,
- podłączenie i uruchomienie urządzeń technicznych zabezpieczających proces przechowywania sprzętu,
- rozkazodawcze uwierzytelnienie postawienia sprzętu na przechowywanie,
- uaktualnienie wpisów w dokumentacji eksploatacyjnej i magazynowej,
- wykonanie innych czynności, określonych technologią stawiania sprzętu na przechowywanie.

Natomiast obsługiwane przed przechowywaniem realizuje grupa (zespół) wykonująca konserwację sprzętu, a zakończenie tych czynności sprawdza komisja powołana rozkazem dowódcy JW (instytucji) odpowiedzialnej za przechowywanie. Stanowi jednocześnie podstawę do rozkazodawczego usankcjonowania wykonania zabiegów konserwacji i rozpoczęcia cyklu przyjętej metody przechowywania.

Obsługiwanie i przeglądy w czasie przechowywania

W celu sprawdzenia stanu przechowywanego SpW oraz TŚM, wykrycia usterek i niedociągnięć, które mogą powstać wskutek naruszenia konserwacji oraz oddziaływania czynników zewnętrznych, realizuje się obsługiwanie techniczne [9, 13]. W zależności od przyjętego sposobu konserwacji oraz miejsca przechowywania i rodzaju (typu) przechowywanego SpW oraz TŚM, realizuje się następujące rodzaje przeglądów i obsługiwań [6, 9, 15]:

- przegląd codzienny (PC),
- przegląd bez sprawdzenia działania (PBS),

- przegląd ze sprawdzeniem działania (PZD),
- przegląd specjalny (PS),
- obsługiwanie okresowe dla SpW, jeżeli wynika to z obowiązujących katalogów i instrukcji obsługi.

Obsługiwanie te zapewniają bieżące usuwanie stwierdzonych usterek lub podejmowanie czynności planistyczno-organizacyjnych mających na celu wyeliminowanie przyczyn obniżenia stanu technicznego przechowywanego mienia.

Zakres przeglądu codziennego

Przeгляд codzienny (PC) [6, 9, 15] może być wykonywany codziennie lub według ustalonego schematu, w zależności od warunków i miejsca przechowywania oraz ryzyka wystąpienia negatywnego oddziaływania czynników zewnętrznych na zachowanie odpowiednich parametrów konserwacji. Przeгляд ten obejmuje całość przechowywanego SpW oraz TŚM. Jednak dopuszcza się zróżnicowanie częstotliwości jego realizacji w zależności od miejsca przechowywania i rodzaju przechowywanego mienia. Dla SpW przechowywanego metodami dynamicznego osuszania [7], w których następuje sygnalizowanie poprawnego działania urządzeń osuszających, urządzenia te powinny podlegać obowiązkowemu przeglądowi codziennemu, jeśli nie ma możliwości podłączenia tych urządzeń do odpowiedniego systemu sygnalizacji. Przypomnieć należy, że decyzje w zakresie sposobu i częstotliwości realizacji czynności PC podejmuje dowódca jednostki (instytucji) odpowiedzialnej za przechowywanie (rozkaz, wytyczne).

Niezależnie od przyjętego schematu realizacji PC, czynność tę wykonuje się obowiązkowo w każdym przypadku wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych (obfite opady atmosferyczne, silne wiatry, wyładowania atmosferyczne, duże wahania temperatury). Zakres przeglądu codziennego w zależności od zastosowanej metody przechowywania oraz posiadanego wyposażenia technicznego obejmuje sprawdzenie:

- stopnia wilgotności wewnątrz sprzętu, w pokrowcu wielokrotnego użytku lub w magazynie,
- ukompletowania i oplombowania sprzętu,
- stanu opakowań (bez ich otwierania), plandek i pokrowców,
- stanu utrzymania sprzętu przechowywanego bez opakowania i na wolnym powietrzu (stan powłok konserwacyjnych, wycieki płynów eksploatacyjnych, ślady korozji [14], stan ogumienia i elementów gumowych itp.),
- stanu urządzeń technicznych, regałów, szaf itp. oraz ewentualne wietrzenie magazynów, w których przechowywany jest sprzęt zabezpieczony metodą bezsmarową lub smarową.

W jednostkach i instytucjach wojskowych przechowujących SpW oraz TŚM na potrzeby mobilizacyjne i nieposiadających etatowych struktur magazynierów,